

Wat zeggen wetenschappers over de maatschappelijke effecten van sport?

In deze folder leest u in het kort wat er bekend is over het mogelijke rendement van sportdeelname en sportieve interventies. U kunt daarbij denken aan de opvoeding of socialisatie van jeugdigen, aan de sociale samenhang in wijken en buurten en de gezondheid van mensen. Ook geeft de folder informatie over het economische rendement van sport. Sport omvat hier alle (on)georganiseerde sportactiviteiten in buurten en wijken en verenigingssport. Topsport en commerciële sportbeoefening - bijvoorbeeld fitness - zijn buiten beschouwing gelaten.

De Sportbank®

Rabobank

Verwey-
Jonker
Instituut

> Meerdere onderzoeken wijzen op een direct verband tussen sportdeelname en preventie van probleemgedrag (Sandford, Ducombe & Armour, 2008; Morris, Sallybanks, Wills & Makkai, 2003). <

> Hier maken we even een pas op de plaats. Want in alle gevallen attenderen de onderzoekers erop dat sport niet zomaar een preventieve werking heeft. De context waarin gesport wordt is daarbij bepalend (zie onder andere Coalter, 2007 en Paparcharis, Goudas, Danish & Theodorakis, 2005). Wat kunnen we ons daarbij voorstellen? We geven een voorbeeld. Het pedagogisch klimaat tijdens de sportactiviteit, de inzet en competenties van de sportleiders, de aard van de activiteiten en het type sport - ze vormen allemaal de context van het sporten. Sportleiders hebben daar veel invloed op. En dat geldt ook voor georganiseerde sport op sportpleinen in buurten en wijken. <

> Het is een feit: mensen die voldoen aan de beweegnorm hebben minder kans op overgewicht, hart- en vaatziekten en een vroegtijdige dood dan mensen die niet genoeg bewegen (Hildebrandt, Chorus & Stubbe, 2010). <

Opvoeding en socialisatie van jeugdigen

Kan sport verveling voorkomen? Volgens Schafer (1969) wel. Eind jaren zestig van de vorige eeuw beschreef hij vier mechanismen voor het verband tussen sport en het

tegengaan van criminaliteit. De gedachte is dat sport een alternatieve activiteit kan zijn voor crimineel of ander overlastgevend gedrag. Ten eerste zou sport verveling voorkomen. Ten tweede is het voor de deelnemers een alternatief sociaal milieu waarin zij zichzelf positieve normen en waarden kunnen aanleren. Bovendien is sport volgens Schafer een andere manier om status te vergaren onder leeftijdsgenoten. En tot slot zorgt het volgens hem voor een bepaalde spanning die jeugdigen nodig hebben en zoeken.

Jeugdigen ontwikkelen zelfvertrouwen als zij sporten, beweren ook meer recente internationale studies (zie bijvoorbeeld Nichols, 1997). Hoe groter het zelfvertrouwen, hoe kleiner de kans op crimineel of andersoortig ongewenst gedrag - zo is de veronderstelling.

Als het gaat om de invloed van sport op de socialisatie en opvoeding van jeugd, doelen we overigens ook op schoolprestaties. Veel studies concluderen dat jeugdigen die sporten beter presteren op school dan jeugdigen die niet sporten. Meestal lijkt het verband indirect. Meer sporten werkt positief op een bepaalde eigenschap of vaardigheid, en dat bevordert vervolgens weer de schoolprestaties (Hartman, Houwen, Scherder & Lemmink, 2007).

Sociale samenhang

Een andere vraag is of er een verband bestaat tussen sport en vertrouwen. Ja, zeggen verschillende nationale en internationale studies. Mensen die lid zijn van een sportvereniging hebben meer vertrouwen dan niet-leden in anderen - ook in mensen met een andere culturele achtergrond - en in de politiek (Delaney & Keaney, 2005; Seippel, 2006; Van der Meulen, 2007).

Naast dit alles hebben openbare sportplekken in wijken en buurten een belangrijke buurtfunctie. Mensen die er dicht in de buurt wonen, maken er graag gebruik van (Vermeulen, 2010; Boonstra, Hermens & Bakker, 2010). Vooral voor jongens van allochtone komaf zijn deze pleinen een belangrijke ontmoetingsplek (Breedveld, Romijn & Cevaal, 2009). Sportpleinen die naast het sportveldje ook andere voorzieningen bieden, trekken trouwens

> Verricht iemand vrijwilligerswerk op een sportvereniging, dan behoort die tot de categorie mensen die meer vertrouwen heeft in medeburgers en de politiek dan mensen die niet zulk vrijwilligerswerk doen (Harvey, Levesque & Donnolly, 2007). <

nog andere groepen aan (zie bijvoorbeeld Boonstra & Hermens, 2009). Als dat gebeurt, kunnen deze sportplekken wel degelijk bijdragen aan de sociale samenhang van de wijken.

Gezondheid

Werken aan een goede gezondheid is voor veel mensen een reden om te gaan sporten en bewegen. En de economische kant van de zaak is eveneens duidelijk: als een bevolking voldoet aan de beweegnorm, scheelt dat de samenleving veel kosten voor gezondheidszorg.

Het doel is dan ook dat degenen die nog niet voldoen aan de beweegnorm, dat wel gaan doen. Wel is het zaak om die gezondheidswinst daadwerkelijk te boeken. Dat gebeurt niet door een keer per week te gaan sporten. Daarom is er meer nodig dan alleen sportstimulering. Het gaat ook om het creëren van woonomgevingen die uitnodigen tot bewegen.

> Een extra levensjaar in goede gezondheid is volgens economen bijvoorbeeld 100.000 euro waard (Berden & Kok, 2011). Dit noemen zij 1 Qaly. <

Economische baten van sport

Kort samengevat zeggen de wetenschappelijke bevindingen over de invloed van sporten ons dat sportparticipatie een gunstig effect heeft op de gezondheid. Tenminste, als wordt voldaan aan de Nederlandse

Norm Gezond Bewegen. Daarnaast kan sport, opnieuw onder de juiste voorwaarden, bijdragen aan de opvoeding en leerprestaties van jeugdigen, en aan de sociale samenhang en veiligheid in wijken. Zijn de maatschappelijke effecten van sport ook om te zetten in economische baten? Eerder is al berekend wat de gezondheidseffecten de samenleving opleveren.

Daarnaast zijn werknemers die regelmatig bewegen productiever. En het verhoogt de levensverwachting. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat er ook een andere kant is van de medaille. Mensen die genoeg bewegen leven gemiddeld langer dan mensen die onvoldoende bewegen. Voor die groep vallen bepaalde kosten dus ook hoger uit dan voor mensen die niet genoeg bewegen (Van Baal, Heijnink, Hoogenveen, & Polder, 2006).

> Onderzoekers van het RIVM maakten in 2008 een schatting van wat het ons kost als we te weinig bewegen. In Nederland hebben 1,4 procent van de uitgaven aan volksgezondheid te maken met de gevolgen van te weinig bewegen. Ook drijft te weinig beweging de kosten op voor ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid (Proper & Van Mechelen, 2008). Dergelijke kosten zouden dus te voorkomen zijn door meer te sporten en bewegen. <

> Verschillende internationale onderzoeken laten zien dat mensen meer gaan lopen of fietsen in multifunctioneel ingerichte woonwijken. Dat kunnen woonwijken zijn met sportplekken, bijvoorbeeld Cruyff Courts en Krajicek Playgrounds. Maar ook woonwijken waar voorzieningen als winkels en scholen te voet of met de fiets bereikbaar zijn stimuleren mensen tot bewegen (Sallis, Lawrence, Saelens & Kraft, 2004). Hetzelfde geldt voor multifunctioneel opgezette sportpleinen: die prikkelen mensen sterker tot beweeggedrag dan enkel een sportveldje (Engbers, De Vries & Pierik, 2010). <

Prijkaartje?

Samengevat levert een gezondere bevolking heel wat economische baten op. Onderzoekers hebben geprobeerd ook de andere positieve effecten van sport te valoriseren. Kunnen we een prijkaartje hangen aan sociale uitkomsten zoals minder probleemgedrag, betere schoolprestaties en meer sociale samenhang? De Economic Development Board Rotterdam (EDBR) komt - mede op basis van onderzoek van Sport2B - tot de conclusie dat de niet-financiële waarden van sport in Rotterdam bijna een half miljard euro per jaar bedragen. Iets meer dan de helft daarvan (54 procent) is het gevolg van een gezondere bevolking, bijna een kwart is het resultaat van minder verzuim op het werk. 12 procent heeft volgens het EDBR te maken met een grotere leefbaarheid, 9 procent met een verhoging van de vastgoedwaarde en tot slot hangt 3 procent samen met minder schooluitval (EDBR, 2011).

> Deze folder is een samenvatting van de literatuurstudie *De maatschappelijke waarde van sport. Een literatuurreview naar de inverdieneffecten van sport* (Boonstra & Hermens, 2011). De volledige literatuurstudie is beschikbaar via www.verwey-jonker.nl <

De Sportbank®

DEN HAAG
WIJKAANPAK

ZonMw